

A mondottakból következik egyszerűs mind, hogy egyenlő hideg egy és ugyanazon növényre is különféle hatást gyakorol, a szerint, a mint annak kiengedése lassan vagy gyorsan következik be. A gyors kiengedés akkor is bekövetkezik, ha a megfagyott növény leveleit vagy szárát meleg kézzel megfogjuk; az érintett helyek ez esetben a fagy végleges kiengedésekor gyorsan megfeketülnek és többnyire elhalnak.

Végül megemlítendő még, hogy

nulla fok feletti gyors és erős mérséklengadozások is képesek a növényzetre hatást gyakorolni. Sachs ez irányban tett vizsgálatai bizonyítják, hogy a mérséklet gyors növelése vagy csökkentése a növény fejlődésének gyorsaságát is emeli vagy alászállítja. Vries Hugó szerint azonban ezen ingadozások a legritkább esetben gyakorolnak feltűnően káros hatást a növényzetre.* WÄGNER LÁSZLÓ

* Sachs, Lehrb. d. Botanik és So-rauer, Handb. d. Pflanzenkrankheiten.

TÁRSULATI ÜGYEK.

Fegyzőkönyv kivonatok a társulat üléseiről.

XVIII. V Á L Á S Z T M Á N Y I Ü L É S.

1875 február 17-ikén.

(Befejezés a 68-ik füzet 173-ik lapjához.)

Tolnai Gróf Festetic Pál 200 frttal a társulat pártoló tagjai sorába óhajt lépni. — Örvedetes tudomásul szolgál, s a legközelebbi közgyűlés elé fog terjesztetni.

Gróf Kornis Emil, r. tag Budapesten 100 frtos értékpapiroost adott be a társulat pénztárába, mint az örökítő tagság díját. — Örökítő tagúl egyh. megválasztott.

Kodolányi Antal, mint a Gubicz Andrásné végrendeleti végrehajtója, 100 frtos értékpapiroost szolgáltatott be néhai Gubicz Andrásné végrendeleti hagyatékának kiegyenlítésére. — Tudomásul vétetik.

Jelenti a titkár, hogy a múlt v. ülés óta nyolcz társulati tag elhúnytáról értesült: Brassay Mihály, gyógyszerész Szegzárdon, Dr. Fehér Nándor, főorvos Dobsinán, Freidinger Antal, plébános Baján, Illucz Oláh János Budapesten, Molnárffy Ferencz urad. igazg. Lipótfalván, Szepessy Imre, egyet. tnr. Budapesten, Szóts Mátyás min. számtiszt Budapesten és Varga József, tanár Baján. — Szomorú tudomásul szolgál.

Új tagokúl ajánlatnak 57-en — Egyhangúlag megválasztattak.

XI. TERMÉSZETTUDOMÁNYI ESTÉLY.

Az egyetem vegytani intézetében. 1875 márczius 7-ikén, d. u. 6 óraker.

Szily Kálmán „a telegraphiáról” tartott kísérletekkel és gyakorlati mutatványokkal egybekapcsolt népszerű előadást.

XII. TERMÉSZETTUDOMÁNYI ESTÉLY.

Az egyetem vegytani intézetében. 1875 aprilis 10-ikén, délután 6 óraker.

Báró Eötvös Loránd „a surlódásról” tartott kísérletekkel egybekapcsolt népszerű előadást.

XXI. SZAKÜLÉS.*

A m. tud. Akademia heti üléstermében. 1875 április 14-ikén d. u. 5 órakor.

Elnök: Say Mór.

Herman Ottó bemutatja a k. m. Természettudományi Társulat megbízásából 187⁸/₇₄-ben gyűjtött magyarországi pókokat és számot ad megbízatásáról.

A magyar pókok gyűjteménye két részre oszlik, ú. m. a *normál-gyűjteményre*, mely teljesen meghatározva és rendszeresen beosztva 264 üvegben foglaltatik, továbbá a *fajok földirati elterjedését magyarázó gyűjteményre*, mely 738 üveget tölt meg, s ezen kívül van a gyűjteményben 18 látványosan kiállított példány, mely a hét alrendet illusztrálja s egyszerű-

smind a konzerválásnak célszerűbb módját magyarázza.

E gyűjtemény 103 nevezetesebb lelhelynek mintegy 6000 pontjáról származik s a példányok száma körülbelül háromezer (3000.)

Ezek s némely más általános észrevételek előrebocsátása után értekező azon viszony fejtegetésébe bocsátkozik, a mely a magyar és a többi, eddig kritikailag megalapított faunák között létezik; fejtegetéseit a következő táblázatra alapítja:

Alrendek:	Fauna:	Svéd	Angol	Magyar	Francz.	Német
I. Orbitelariae (Kerekhálósok)		34	33	43	64	29
II. Retitelariae (Hurokkötők)		115	145	57	?	115
III. Tubitelariae (Csöszövények)		62	58	105	?	?
IV. Territelariae (Földbeszövények)		—	1	3	?	?
V. Laterigradae (Keszegjáromok)		31	29	33	?	?
VI. Citigradae (Futók)		35	20	43	?	?
VII. Saltigradae (Ugrók)		31	18	42	?	?
Összesen		308	304	326	?	350**

E táblázatban legott szembeötlik a Retitelariák közötti viszony. A míg az angol faunában a csupa apró alakokból álló Retitelaria alrend 145 fajra emelkedik, addig a magyar faunából csak 57 faj került. Értekező megjegyzi, hogy a magyar szám alacsonyúsága némileg a kutatás módjából is következik, a mennyiben ezen alrendre nem fordítottat oly nagy gond, mint pld. fordítottat az angol fauna kutatója, Blackwall által, ki éppen ezen alrendnek igen parányi alakjait előszeretettel vizsgálta és puhaltta. Mindazonáltal értekező azt hiszi, hogy a magyar fauna Retitelariáit a behatóbb kutatás sem emelheti az angolok gazdagságára, mert léteznek oly körülmények, a melyek bizonyos alrendeknek földirati fekvés szerinti gyarapodása, illetőleg csökkenése mellett bizonyítanak. E körülményekre utal a táblázat harmadik rovata, mely a Tubitelariák viszonyát tárgyalja s mely a Retitelariák számához viszonyítva evvel ellentétes arányt mutat. Itt — a Tubitelariáknál — a magyar faunára esik a túlsúly 105 fajjal a svéd 62 és az angol 58-czal szemközt. A Tubitelariák alrendje túlnyomó részben erős alakokból áll.

Ezekből következnék, hogy éjszak

* A megelőző szak- és választmányi ülés jegyzőkönyvét jövőre adjuk.

nyugot felé a Retitelariák, délkelet felé a Tubitelariák vergődnek túlsúlyra, s hogy e jelenség okát a táplálkozási viszony változása szolgáltatja; a mennyiben t. i. éjszak felé a táplálkozási feltételek kedvezőtlenebb voltánál fogva a rovarvilágban s tehát ennek korlátozó elemében a pókokban is apróbb alakok uralkodók; az ellenkező irányban, tehát dél és délkelet felé a táplálkozási viszony javulásával az erősebb alakok is indokolva vannak.

Az Orbitelariák általában véve bizonyos stabilitást mutatnak. A francia szám (64) magassága nem árthat az állításnak, mert E. Simon, a francia fauna kutatója, Corsica szigetét is belevonja a francia fauna körébe, mely sziget faunája az olasz continensével egyezik, tehát úgynevezett transalpinus (havason túli) jeleggel bír, mely más, mint a cisalpinus (így pld. a Peltosoma-nem csak Corsica szigetén és Olaszországban fordul elő, ellenben úgy Franciaországban, mint Németországban és Magyarorszában is hiányzik). A mellett némi gazdagodása ez alrendnek igen természetes, a mennyi-

** Menge A., a porosz pókfauna írója ennyit remél kimutathatni; műve még nincsen befejezve. A francia fauna szintén megjelendőfélben van.

ben Franciaország éjszaki része épen oly határozottsággal tartozik Európa mérsékelt, a mily határozottsággal tartozik déli része Európa déli meleg övéhez; azonfelül partját három tenger hulláma érinti s a havas és az aljak között képzelhető minden átmenete a talajviszonyoknak megvan. A magyar szám (43) is a mondottak mellett bizonyít, s a magyar Orbitelariák pld. *Epeira Circe Sav.* et *Aud.* és *Singa Lucina Sav.* et *Aud.* alakokkal már Palesztinába és Szíriába nyúlnak át, épen úgy, mint átnyúlnak a határozottan túlsúlyra vergődött magyar Tubitelariák egészen a Sahara faunájába. Így például *Gnophosa exornata* C. K. a Sahara sivatagból, *Dysdera Westringii* Cambr. eredetileg Szíriából, *Prothesima bimaculata* C. K. Görögországból stb. voltak ismeretesek, de magyar földön is előfordúlnak.

A Territelariák viszonya is igen érdekes, a mennyiben t. i. ez alrendnek Svécziában nincsen képviselője, Angliában ellenben egy faj jelen van, magyar földön pedig a fajok száma már háromra növekedik. Egészben véve is az eddigi kutatások azt mutatják, hogy ez az alrend a tropikus övben éri el alakgazdagságának tetőpontját, úgy az alakok hatalmasságát is (péld. az úgynevezett „madárpókban“, melyet „ökólnagyságúnak“ szokás mondani); így egészen természetes az, hogy magyar földön már több faj él, mint az északi fekvésű angol földön; de érdekes az, hogy a míg ez alrend az angol szigeten meg van, a svéd félszigeten merőben hiányzik. Mint-hogy a continensek faunája rendszeren a közel fekvő, helyesebben mondva, hozzátartozó szigetekre is átnyúlik, sajátságos a tünet, hogy esetünkben némely alakja azon félszigetre nem megyen át, melynek déli csúcsa az angol sziget földirati szélességi fekvésével különben megegyezik. Csupán csak e jelenséget véve, az következnék, hogy Svéczia déli csúcsa más viszonyban áll az európai continenshez, mint a minőben áll az angol sziget, s hogy tehát az alakok elterjedése angol földre délfelől északnak (a midőn t. i. a sziget a continenssel még összefüggött), svéd földre ellenben Oroszországon át, tehát átkanyarodva és északról délfelé

történt, a mely alkalommal a déli jellegű alakok átvonulása Svécziába a sarkövi égálj zordonságában találta visszatartó hatását.

A Laterigradák a fajszámra nézve a három faunakörben nagy stabilitást mutatnak (31, 29, 33), a magyar alakok csekély gazdagodása a kelet felé látszik hajlani, a mennyiben péld. *Xysticus marmoratus* Thor. eddig Oroszországból és magyar földről ismeretes.

A Citigradáknál a magyar szám túlsúlyban van (43—20 és 35-tel szemközt). Úgy látszik, hogy e gazdagodás a magyar síkság természeti sajátságaiból következik.

Így például a nagy *Trochosa infernalis* Motsch. jellemző alakja a síknak s azonkívül még a fauna keleti jellege mellett is tanuskodik, a mennyiben több más fajjal együtt (*Tarentula Cronebergii* Thor. *Eichwaldii* Thor.) mindeddig csak Oroszországból volt ismeretes.

A Saltigradáknál is a magyar fajok száma túlsúlyra vergődik, mi természetes is, mert ez az alrend is a tropicus övben éri el alak gazdagságának tetőpontját.

A mi a magyar fauna kutatását illeti, értekező még azt is felemlíti, hogy a kutatás függőlegesen a magasba a Kriván csúcsáig, tehát közel 8000 lábíg — és szintén függőlegesen a mélységbe 888 lábíg (Glanzenberg áltárna aknája Selmeczbányán) terjed, s a míg az előbbi pontig a fauna gazdag maradt, sőt még két új fajt is szolgáltatott (*Linyphia alpina* et *Cryphoea carpathica* OH.) addig a mélységben is előfordult még egy még pedig új faj (*Linyphia Thorellii* OH.); föld alatt s inkább vízszintes irányban mintegy 2200 ölre terjedett a kutatás (Aggteleki Baradla új ága, melyből Dr. Horváth Géza úr hozta a *Linyphia Rosenhaueri* L. Koch fajt). A sikon, előhegységen, a vízmelléken átkutatott pontok egyébiránt meglehetősen rendszeres hálózatot alkotnak, melynek éjszaki pontja a Kárpát, déli pontja a Dunaszoros, a keleti Erdély (Csík-Gyergyó), a nyugati Pozsony és a Balaton.

Ezek után értekező megköszöni a benne helyezett bizodalmat, s igéri, hogy alkalomról-alkalomra fel fogja keresni a szaküléseket némely más viszonyok tüzetesebb tárgyalásával.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.